of the first promoters of this idea. He is the one that forges a pathway towards a new interaction between philosophy and religion by enclosing religion in his philosophical system, and thus, "ushering a new era in the spiritual culture of Europe".

As one can see within this volume, the reader encounters a various number of approaches of what the relation between Philosophy and Religion could mean. The diversity of the viewpoints does not engender the obstruction of the dialogue between these fields , rather an evolution towards a new level in the sphere of this dialogue.

Alex Moldovan

Jacques Le Rider
Europa Centrala sau paradoxul fragilitatii
Editura Polirom, Iasi, 2001, 270 p.

Spirit fin si acid, de o eruditie incontestabila – aproape ostentativa uneori - in domeniile istoriei si filosofiei, la fel ca si in cel al filologiei, Jacques Le Rider este ca orientare o figura proeminenta a germanisticii contemporane si unul dintre comentatori cei mai avizati ai fenomenului politic si cultural european. Ultima lucrare ce ii poarta semnatura se numeste *Europa Centrala sau paradoxul fragilitatii* si a aparut in colectia Seminar a Editurii Polirom. Este vorba despre o colectie de texte care se compune din trei mari parti distincte: transcrierea unui dialog avut cu membrii grupului de studii culturale „A treia Europa" pe teme vizand specificitatea nationala si transferurile culturale, un ciclu de studii de germanistica reunite sub titlul „Cultura memoriei" si, in fine, cateva pagini dintr-un inedit jurnal de calatorie prin spatiul tarii noastre. Dincolo de unitatea oferita de catre centralitatea evidenta a „chestiunii" Mitteleuropei, textele reunite in prezentul volum mai au in comun si exprimarea profundei ingrijorari a autorului in ceea ce priveste meteorica accedere la putere a nationalistului austriac de extrema dreapta Jörg Haider, eveniment de maxima notorietate la momentul scrierii lor.

Istoriografia moderna – al carei reprezentant de marca autorul nostru este - si-a asumat deja de ceva vreme „raspunderea" introducerii in vocabularul ei curent a unui termen care le poate trezi celor neavizati sentimente cel putin contradictorii, daca nu de fatisa respingere, datorate si nuantei deseori peiorative care il insoteste. Termenul la care fac referire este cel de inventie sau, si mai exact, de inventare. Nimic deosebit pana aici; dar daca adaugam ca inventarea in cauza este cea a unei natiuni sau a unei zone geografice al carei statut este supus reconsiderarii **contextuale** putem sa intelegem - cel putin intr-o prima faza - reticentele celor ale caror orgolii au fost astfel zgandarite. Punctul de focalizare al tendintelor actuale il reprezinta, fara doar si poate, Europa Centrala a inceputului de secol; iar decelarea pe care o opereaza Le Rider este una indispensabila. „Pe de-o parte Mitteleuropa ca notiune geografica si istorica, centrata in jurul unui soi de expansionism german, si, pe de alta parte, Europa Centrala, un concept sociocultural centrat in jurul Vienei."(p. 20) Inventarea Vienei nu este cu siguranta doar o simpla gaselnita de ultim moment a intelectualului european plictisit de abundenta locurilor comune si care incearca o revitalizare a spatiului cultural. Muzicienii Arnold Schönberg, Alban Berg; Gustav Klimt, Egon Schiele sau Oskar Kokoschka in pictura; Georg Trakl si Robert Musil in literatura, in sfarsit, Ludwig Wittgenstein si Sigmund Freud sunt nume de maxima rezonanta care, insumate si dispuse in reteaua spatio-temporala a Vienei inceputului de secol douazeci – viitorul centru de gravitatie al Mitteleuropei redescoperite - dau imaginea unei scoli apropiate de valoarea celei de la Paris, privilegiata unilateral pana nu demult. Tocmai acest spatiu cultural face obiectul atractiei deosebite exercitate asupra unui numar in continua crestere de specialisti in istoria artei, dar si a ideilor.

Alex Moldovan

absolvent, Masterat Filosofia Umanului, U.B.B.

In opinia lui Jacques Le Rider, liantul care tine laolalta natiunile si etniile ce fac posibila discutia despre o Europa Centrala de tip cultural este oferit de fenomenul asa-numitelor transferuri culturale. Transferul cultural poate fi inteles ca o iradiere culturala – continua sau discontinua, nu neaparat reciproca si in mod cert incontrolabila – intre popoarele situate in perimetrul socio-cultural circumscris de notiunea Mitteleuropei. Studiul transferurilor culturale ar fi o depasire a metodei de cercetare comparatiste, care, dincolo de impardonabila postulare explicita a existentei unor spatii culturale inchise, omogene, mai pacatuieste si prin studiul preponderent al constelatiilor sincronice, la fel ca si printr-un statism de esenta. Noua abordare este in acelasi timp „o tradare metodica, o deformare sistematica si creatoare"(p. 65). O tradare cu totul pozitiva in acest caz, o deformare care se traduce in termenii progresului, a crearii unei structuri ideatice supra-nationale situate dincolo de maruntele si prea inradacinatele prejudecati privitoare la puritatea nationala, structura al carei sol peren doar cultura singura il poate oferi. Depasirea comparatismului duce in mod evident la o relativizare nu doar a discursurilor nationale, dar si la o redefinire transanta a insasi conceptului de natiune. Astfel, „cultura nationala este o constructie ideologica variabila in functie de epoci si de neconceput fara acest efect de sciziune contrastiva in lumina elementului strain, a alteritatii"(p. 45) Filosofia practicata de noul curent in general si de Le Rider in particular este in cele din urma una a intelegerii celuilalt si a tolerantei.

Cel mai interesant studiu al sectiunii dedicate „Culturii memoriei" il constituie, probabil, cel ce trateaza faimoasa *A doua consideratie inactuala* a lui Nietzsche, *„Despre utilitatea si neajunsurile istoriei pentru viata*", lucrare clasica in istoriografia culta de inspiratie filosofica. „Nimeni n-a stabilit mai bine decat Nietzsche diferenta dintre uitarea rea, uitarea tradatoare, leziune a memoriei, si uitarea buna, forta a vietii, privilegiu al <<naturilor plenare si puternice, in care se gaseste din plin forta plastica si regeneratoare care permite insanatosirea si chiar uitarea>> " (p. 143). Mergand pe aceeasi linie de interpretare ca si Nietzsche, Le Rider nu face o simpla recitire gratuita a textului *Inactualei*, ci extrage din el insasi formula modernitatii: „Sa uiti pentru a-ti inventa propria traditie si pentru a regenera Bildungul"(p. 167).

A treia si ultima parte a lucrarii este dedicata vizitei care a facut posibila aparitia volumului de fata, un scurt dar plin de evenimente periplu prin spatiul largit al romanitatii, daca includem aici si Cernautiul. Le Rider remarca cu ochiul atent al cunoscatorului bogatia stilistica a arhitecturii moderne si premoderne a celor cateva centre universitare vizitate; deplange insa, insondabilul prost gust al parlamentarilor de la Bucuresti „care au parasit acest loc fermecator (dealul pe care se afla vechiul Parlament, n.n.) pentru a se instala in dezgustatorul palat prezidential lasat mostenire de Ceausescu"(p. 229). Opozitia trecut-prezent - mereu constanta in paginile jurnalului se incheie cu o la fel de constanta privilegiere a timpului trecut, cu o exceptie notabila: aprecierea partenerilor de dialog romani pare nascuta din sincera apreciere a interlocutorilor, nu una bazata pe simple politeturi schimbate din complezenta.

Meritul deosebit al cartii – si implicit al autorului - este acela ca face accesibila publicului cititor din Romania o tema de indiscutabila actualitate si practic de neevitat pentru orice intelectual cu pretentii care se doreste conectat la discursul de ultim moment al lumii bune europene. Faptul ca avem de-a face cu un produs al editurii iesene Polirom este in masura de a convinge orice sceptic atat asupra calitatii materialului, cat si asupra formei sub care el ne este prezentat, de o calitate cu care ne-am obisnuit.